

Dr. Végh Ferenc*

A brit szárazföldi erők napjainkban és a közeljövőben I. rész

A világ hatodik legfejlettebb gazdaságának tekinthető Nagy-Britannia ipari ország, a NATO, az EU (a lakosság 2016-ban a kilépés mellett döntött), a G-8-ak tagja, az ENSZ Biztonsági Tanácsának állandó tagja. A 2013. évi adatok szerint a területe 244 820 négyzetkilométer, lakossága 64 millió fő, az egy főre jutó GDP 43 785 USD.

Az Egyesült Királyság hadereje, vagyis a Brit Fegyveres Erők a hadászati erőkből, a szárazföldi erőkből, a légierőből, a haditengerészetből és a tengerészgyalogságból áll. A Brit Fegyveres Erők hivatásos haderő, amelynek békelettszáma 2015 januárjában 202 280 aktív és 31 600 tartalékos katonát számlál. Mindösszesen 233 880 fő. A korábban leszerelt szerződéses katonák alkotják a tartalék erők másik részét 45 110 fővel, ők határozott idejű szerződéssel állnak készenlétben. A Brit Fegyveres Erők főparancsnoka a brit uralkodó II. Erzsébet királynő. A védelmi minisztériumot a védelmi miniszter vezeti. A fegyveres erők első számú katonája a védelmi erők vezérkari főnöke. Mind-egyik haderőnem élén vezérkari főnök áll.

A védelmi kiadások nagyságában az Egyesült Királyság az ötödik a világon (USA, Kína, Szaúd-Arábia, Oroszország mögött). Többet költ a fegyveres erőkre, mint Németország vagy Japán, de kevesebbet, mint Franciaország. A jelenlegi költségvetése elegendő ahhoz, hogy megőrizze pozícióját a világ legerősebb katonai hatalmai között. 2015-ben a katonai költségvetése a GDP 2,2%-a volt, amely nominálisan 34,4 milliárd angol fontot jelent (egy angol font kb. 400 forint). Ebből hadműveletekre 1,1 milliárdot, új eszközbeszerzésre 7,8 milliárdot költöttek. Az egy főre eső katonai kiadása 532 font (a harmadik legmagasabb a NATO-ban). Nagy-Britannia a katonai felszerelések második legnagyobb exportőre a NATO-ban. A brit kormány deklarált szándéka, hogy a következő 10 évben a védelmi költségvetést az ország GDP-jének 2%-án tartja.

A 2010 októberében befejezett védelmi felülvizsgálat által előírányzott kiadáscsökkentés a brit fegyveres erők művelési képességeinek és ambícióinak 20-30%-os csökkenését vonta maga után, csupán a különleges erők és a kibervédelem fejlesztésének forrásait növelték. (A kibertér a számítógéprendszerek és -hálózatok által alkotott metaforikus tér, amelyben elektronikus adatok tárolódnak

1. ábra. Az Egyesült Királyság domborzati áttekintése

és online adatforgalom, valamint kommunikáció zajlik. A kibervédelem feladata a kibertér védelme).

A britek az elmúlt évtizedek legjelentősebb haderő-átalakítását azért indították be, mert egyértelművé vált, hogy a

ÖSSZEFOGLALÁS: Nagy-Britannia a világ hatodik legfejlettebb gazdaságú országa, a NATO, az EU, a G-8-ak tagja, az ENSZ Biztonsági Tanácsának állandó tagja. Az Egyesült Királyság hadereje, vagyis a Brit Fegyveres Erők a hadászati erőkből, a szárazföldi erőkből, a légierőből, a haditengerészetből és a tengerészgyalogságból áll. Ez a tanulmány elsősorban a brit szárazföldi erőket vizsgálja, e haderőnem összetételével, feladataival, fejlesztésével foglalkozik.

KULCSSZAVAK: Egyesült Királyság, brit szárazföldi erők, NATO, EU

ABSTRACT: The United Kingdom is a member of the NATO, the EU and the G8, and a permanent member of the Security Council of the United Nations. Its economy is the sixth most developed one in the world. The armed forces of the United Kingdom, i.e. the British Armed Forces consist of four strategic service branches: the Army, the Air Force, the Navy and the Marines. This study, first of all, deals with the British Army, its composition, missions and development.

KEY WORDS: the United Kingdom, British Army, NATO, EU

* PhD, 1996–1999 között a Magyar Honvédség Honvéd Vezérkar főnöke

2. ábra. Challenger 2-es harckocsi

brit fegyveres erők működtetési mechanizmusai és gazdasági háttere a korábbi formában fenntarthatatlanok. A védelmi felülvizsgálat funkciója kettős volt: egyrészt reálisan kellett bemutatnia és értékelnie a brit fegyveres erők – szélesebb értelemben az egész védelmi szektor – helyzetét és azonosítani azokat a területeket, ahol változtatásokra volt szükség (a nem hatékony működés, az elmaradt fejlesztések, a felmerülő új igények vagy a forráshiány által kikényszerített forráscsökkentés következtében).

Az ennek előmozdítására bejelentett reálértékű 8 százalékos védelmi költségvetés-csökkentés (60,4 milliárd font-ról a jelenlegire, a GDP 2,7%-ról 2,2%-ra) a 2010-2014-es időszakra esett és strukturális változásokkal járt együtt. A Cameron-kormány által 2012-ben kidolgozott és 2020-ra kialakítandó haderőmodell („Army 2020”) továbbra is csökkenti a brit haderő képességeit. A felülvizsgálat 2020-ig megfogalmazza az alapvető célokat és irányokat, ugyanakkor az erők és a képességek tekintetében azokra a döntésekre koncentrál, amelyeket a következő négy évben kell meghozni, vagyis nyitva hagyja a lehetőséget a rugalmasságra.

Nagy-Britannia továbbra is kész fegyveres erejét ott használni, ahol azt a brit nemzeti érdekek megkívánják. A haderő, bár kisebb, továbbra is megtartja földrajzi hatótávolságát és azt a képességét, hogy a műveletek teljes spektrumában alkalmazható legyen. Az alkalmazást illetően szelektívebb lesz, jobban fog koncentrálni a kockázatok kezelésére, mielőtt azok eszkalálódnának. A brit fegyveres erők az önálló cselekvés képességét megtartják, de tovább erősítik együttműködésüket a szövetségeseikkel és partnereikkel. Erősítik a flexibilitást és előtérbe helyezik a fejlettebb képességeket eredményező programokat.

A kitűzött célok szerint a brit fegyveres erőknek a haderőreform után is képesnek kell maradnia a műveletek tel-

jes spektrumának végrehajtására az alacsony intenzitású békefenntartó műveletektől a közepes intenzitású stabilizációs műveleteken át, a magas intenzitású harci műveletek teljes köréig (beleértve a hagyományos és a nukleáris hadviselést is). A következő években a fegyveres erők állományának csökkentése mintegy 55 000 főt tesz ki, ezen belül 28 000 fővel csökken a civil alkalmazottak száma. Ötévente felül fogják vizsgálni a fegyveres erők helyzetét. A brit fegyveres erőkben a tervek szerint 2020-ra mindösszesen 196 500 aktív és 34 960 önkéntes tartalékos lesz, azaz 231 460 fővel számolnak.

A BRIT SZÁRAZFÖLDI ERŐK NAPJAINKBAN

Mivel e tanulmány elsősorban a brit szárazföldi erőket vizsgálja, a továbbiakban e haderőnem összetételével, feladataival, fejlesztésével foglalkozunk.

A szárazföldi erők közül a könnyű felszerelésű, különleges erők rendeltetése a rövid időtartamú intervenciók, míg a többfunkciójú erők nagyobb, komplex intervenciók műveletek vagy tartós stabilizációs műveletek megvívására képesek. Ezen kívül a szárazföldi erők hozzájárulnak a vállalt kötelezettségek teljesítéséhez, mint például a dél-atlanti-óceáni tengerentúli területek védelme. Hadművelleti szinten a brit és a szövetséges erőkkel való együttműködés a fő feladat. Nagy-Britannia továbbra is fenntartja az alábbi szárazföldi támaszpontokat: Gibraltár, Ciprus, Falkland-szigetek, Beliz, Ascension-szigetek (dél-atlanti-óceáni), Diego Garcia (Indiai-óceán). A németországi támaszpont üzemeltetését 2020-ig tervezik. Az ott állomásoztatott brit erőket (mintegy 20 000 főt) hazatelepítik. Kiképző bázisokat működtetnek: Kanadában, Kenyában és Bruneiben.

A brit külpolitikai hagyományok és a globális – többek között az állandó ENSZ BT-tagságon keresztül is megvalósuló – szerepvállalás gyakorlata mellett a NATO-szövetségek és az európai államok politikai elvárásaiból is következik, hogy a brit szárazföldi erőknek fenn kell tartania a nemzetközi válságkezelő és stabilizációs műveletekben vállalt szerepét. Miközben a brit szárazföldi erők az elmúlt évtized nemzetközi válságkezelő műveleteiben rendre a második legjelentősebb szerepet vállalták az Egyesült Államok után, jelenleg a nemzetközi szerepvállalásban fokozatos csökkenés figyelhető meg.

A gazdasági válság hatására a szárazföldi erők jelentős költségvetési forráselvonást szenvedtek el az utóbbi években, amelynek következtében a nemzetközi műveletek ambíciószintjének csökkentésére kényszerültek, de az expedíciós képességek fenntartásával Nagy-Britannia továbbra is vezető szerepet tölt majd be az európai államok között.

3. ábra. MLRS rakéta-sorozatvető

4. ábra. 155 mm-es AS-90-es önjáró löveg

5. ábra. 155 mm-es FH-70-es löveg menetben

A brit védelmi erőkhöz belül a szárazföldi csapatok alkotják a legnagyobb haderőnemet, amely a reguláris és tartalék erőkből tevődik össze. A tényleges katonai állomány létszáma 2015. október 1-én 80 430 fő volt, az önkéntes tartalékosok száma pedig 22 040 fő. Ehhez hozzá kell adni a gurkák létszámát is, ez 2720 fő. (A gurkák egy nepáli eredetű elit alakulat, amely 1815-től a brit gyarmati hadseregbe is integrálódott, és máig létezik.) 2020-ra a reformot folytatva a szárazföldi erőknél 82 000 aktív és 30 000 fő tartalékos szolgál majd. Összesen 112 000 fő lesz a szárazföldi haderőnem katonalétszáma.

A szárazföldi erőket jelenleg két harci és egy támogató hadosztályból, valamint közvetlen csapatokból állnak. Hadosztályparancsnokságok:

- gépesített lövészadosztály (York);
- 3. páncélos hadosztály (Wiltshire);
- csapattámogató parancsnokság (Force Troops Command, Upavon, Wiltshire).

A harctámogató erőkhöz tartozik:

- a királyi tüzérség, ami magában foglal 11 tüzér, 2 légvédelmi (16. és 106.) és 6 egyéb rendeltetésű (pl.: célfelderítő) ezredet;
- az 5 ezredből álló légi támogató hadtest;
- valamint a királyi műszaki hadtest, amelynek ezredei többségében valamelyik harcoló dandárnak vannak alárendelve, de speciális rendeltetésű (pl.: tűzszerész) alakulatai összhaderőnemi funkciót töltenek be.

A harci kiszolgáló-támogató erőket:

- 3 logisztikai dandár (101., 102., 104.), amelyek a királyi logisztikai hadtest 16 ezredének erőiből állnak;
- 2 híradó dandár (1., 11.), amelyek a királyi híradóhadtest tizenegy híradó ezredére épülnek;
- egy egészségügyi dandár (2nd Medical Brigade). Az egészségügyi dandár valójában egy keretszervezet, mert a dandár állományába tartozó orvosok, gyógy-

6. ábra. Westland Lynx AH7 helikopter

7. ábra. Warrior lövészpáncélos

szereznek és egyéb egészségügyi szakalkalmazottak a Nemzeti Egységügyi Szolgáltató (National Health Service, NHS) által működtetett kórházakban, egészségügyi intézményekben teljesítenek szolgálatot, illetve praktizálnak. Az egészségügyi dandár 3 reguláris tábori kórház és 10 független tartalékos tábori kórház előjáró szervezete.

Ez a szervezeti felépítés azonban az SDSR 2015 című stratégiai dokumentumban kitűzött célok elérése érdekében változhat.

A fentiekben kívül Nagy-Britannia területén állomásoznak keret jellegű egységek. A szárazföldi csapatoknál összesen 50 reguláris és területvédelmi lövész zászlóalj van (36 reguláris, 14 területvédelmi), amely 17 lövész ezredbe szerveződik. A legtöbb ezredben reguláris és területvédelmi zászlóaljak felváltva találhatók (6 gépesített lövész zászlóalj, 9 páncélos-lövész zászlóalj, 25 gyalogoszászlóalj, 3 légideszant-zászlóalj, 3 gurkha zászlóalj, 1 különleges [SAS] ezred) és mások. Azonban feltétlenül fontos itt megemlíteni, hogy a szervezetszerű dandárok a „történelmi gyökérű” ezred állományából állnak össze. Például: a 3. hadosztály alárendeltségében lévő 1. páncélos lövész dandár harcoló alegységei öt különböző ezredből vannak át/alárendelve:

- Household Cavalry Regiment (Windsor);
- The Royal Tank Regiment (Tidworth);
- The Royal Regiment of Fusiliers (Tidworth);
- The Mercian Regiment (Bulford);
- The Rifles (Aldershot).

A tartalék erőket 4 felderítő-zászlóaljból, 15 gyalogoszászlóaljból, 2 kisegítő ezredből, 3 tüzérezredből, 4 légvédelmi tüzérezredből, 5 műszaki ezredből, 1 csapatrepülő-ezredből tevődnek össze.

A kor követelményeinek megfelelően folyamatosan korszerűsített lövész zászlóaljak különböző képességekkel rendelkeznek. Rendeltetésük szerint négy különböző csoportot alkotnak, mint a légi-rohamlövész, a harcokocsikat támogató lövész (páncélos lövész), a gépesített lövész és a könnyű lövész erőket.

A szárazföldi haderő minden fegyvernemi és szakcsapat hadtestében vannak ejtőernyős ezred, amelyek elsődleges feladata a 16. légideszant dandár és a királyi tengerészgyalogság 3. kommandó dandárjának támogatása. A reguláris hadseregben 10 harcokocsiezred van, ebből 6 harcokocsiezred, 4 páncélos felderítőezred. A szakcsapatok és támogató alakulatok is hadtest kötelékbe vannak szervezve (11 tüzérezred, 2 légvédelmi tüzérezred, 11 műszaki ezred, 5 csapatrepülőezred).

A honi területeken kívül állomásozó erőket összetétele: Németországban: 20 000 fő (2020-ig az összes brit katona

elhagyja Németországot), Ciprus: 3500 fő, Gibraltár: 3500 fő, Brunei: 900 fő állomásozik.

A brit szárazföldi erők főbb fegyverei 2015-ben:

- **Harcokcsik:** Challenger 2-es harckocsi 254 db, Challenger 1-es harckocsi 9 db (a Challenger harckocsik száma 40%-kal csökkent).
- **Tüzérség:** MLRS indító 50 db, 105 mm-es könnyű tarrack-ágyú 115 db, AS 90-es 155 mm-es ágyú 117 db, FH70-es vontatott tarrack 5 db (a nehéztüzérség 35%-al csökkent).
- **Páncélozott harcjárművek:** Warrior 344 db, AFV432-es 444 db, Spartan 267 db, Stormer 15 db, Mastiff 39 db.
- **Speciális páncélozott harcjárművek:** Warrior RA 46 db, Warrior felderítő 27 db, Warrior Rep 62 db, AFV436-os 159 db, Sultan 117 db.
- **Harci helikopterek:** Lynx 47 db, Gazelle 45 db, Wildcat 25 db, Apache 57 db.
- **Harcátmozgató (szállító) helikopterek:** Chinook 53 db, Puma 19 db, Gazelle 10 db, Merlin 17 db, Sea King Mk.7 11 db, Sea King Mk.4 9 db.

A brit szárazföldi erők alap kézifegyvere, L85A2-es gáz-elvezetéses, forgózáras reteszelésű gépkarabély, amelynek minden példányát optikai célzó berendezéssel látták el. Űrmérete 5,56 mm és az új 5,56 × 45 mm-es NATO lösszerrel rendszeresítették 1985-ben. Az optikai irányzék négyszeres nagyítású, a látómezőben egy kör jelzi a löve-

dék becsapódásának várható helyét. Tömege 30 db-os tárral együtt 5 kg.

(Folytatjuk)

FELHASZNÁLT IRODALOM

The British Armed Forces form the military of the United Kingdom, tasked with defence of the country, its overseas territories and the Crown dependencies; 2015 Military Power and Ranked Strength of United Kingdom; Monthly service personnel statistics September 2015; NSS & SDSR 2015; Selján Péter: Mérlegen a NATO tagállamok Nagy Britannia. Biztonságpolitika.hu 2013.; United Kingdom Military Strength – Global Firepower http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=united-kingdom; UK defence in numbers 2015. August; Védelmi és haderőreformok Európában – Nemzet És Biztonság http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/csiki_tamas_hada_bela_varga_gergely-vedelmi_es_hader_reformok_europaban_a_belga_holland_es_brit_pelda.pdf.

(Fotók a szerző gyűjteményéből.)

Dr. Sallay Gergely (szerk.)

A Nagy Háború öröksége

Száz évvel ezelőtt, 1914–1918 között zajlott le az I. világháború. A Zrínyi Kiadónál 2016-ban megjelent Nagy Háború öröksége című kötet a Hadtörténeti Múzeum leggazdagabb gyűjteményi anyagába, az első világháború írásos, képi és tárgyi emlékeibe enged bepillantást – magyar szemszögből. A hősi halottak arcképcsarnokát is bemutató, színes és fekete-fehér képekkel gazdagon illusztrált kötet – az I. világháború centenáriuma elköszített állandó kiállítás válogatott műtárgyainak bemutatásával – a háború különféle aspektusaival ismerteti meg az olvasót. A történetek minden esetben egy-egy tárgyban, dokumentumban vagy képben öltöttek testet: a fegyverekben, az egyenruhákban, illetve személyes tárgyakban is. A haditechnika iránt érdeklődő olvasók nagy érdeklődéssel tanulmányozhatják az 1895M Mannlicher puska szerkezetét, az 1904M lovassági tiszti szabályát, az S.M.S. LEITHA monitort, az 1904M 10 cm-es könnyűtárrackot, a tábori híradás eszközeit, az 1905M 10,4 cm-es tábori ágyút, az 1907M 8 mm-es Schwarzlose géppuskát, az 1916M 20 cm-es légaknavetőt, az 1917M 26 cm-es aknavetőt, továbbá a 16 lövetű 1912M 9 mm-es Steyr öntöltő pisztolyt, és sok más eszközt, amelyek többségét valóban látványos kihajtható lapon is ábrázoltak a könyv készítői. A HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum és a Zrínyi Kiadó közös kiadványának lapjain megelevenedik a harctér és a hátszág, felvillannak a háború legjelentősebb mozzanatai, és megjelennek az őt háborús esztendő főbb szereplői is. Olyan legendás alakok pályája kerül részletes ismertetésre a könyvben, mint Franz Conrad von Hötzendorf tábornagy, a Monarchia haderejének vezérkari főnöke, vagy Szurmay Sándor vezérezredes, az uzsoki győző, illetve József főherceg, tábornagy, aki katonáival vállvetve harcolta végig a háborút Doberdónál és a piavei átkelésnél, miközben kétszer sebesült. A HM HIM munkatársainak közreműködésével megírt többszerzős kötethez dr. Hermann Róbert történész írt köszöntőt, illetve dr. Kovács Vilmos ezredes, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum parancsnoka méltó ajánlót. A tudományos igényel megírt kötetet dr. Balla Tibor – az Osztrák–Magyar Monarchia hadtörténetének, valamint az első világháborúnak kiemelkedő szakértője, az MTA doktora cím várományosa – lektorálta.

A nagyalakú, keménykötésű, színes nyomtatású, mintegy 500 fotóval és térképpel illusztrált 232 oldalas kiadvány megvásárolható a könyvesboltokban, illetve közvetlenül a Zrínyi Kiadótól is. (Cím: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b., Tel.: 06-30-578-1048, e-mail: magyarrenata@armedia.hu) Ára a boltokban 9600 Ft; illetve a kiadónál 25%-os helyszíni kedvezménnyel.

